Vlaams Parlement

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 958
van **ELKE SLEURS**
datum: 3 mei 2021

---

aan **ZUHAL DEMIR**
VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Nationaal Actieplan voor Hormoonverstoorders - Vlaamse accenten

De wetenschappelijke kennis in verband met hormoonverstoring is in Vlaanderen redelijk goed in kaart gebracht dankzij de studies van het Steunpunt Milieu en Gezondheid. Men heeft handelingsperspectieven geformuleerd om de mensen aan te zetten tot het reduceren van hormoonverstorende stoffen (HMV). Dit staat of valt met haalbare preventiestrategieën die gedifferentieerd zijn per doelgroep.

Op een recente webinar van Health and Environment Alliance (HEAL) hebben we kunnen kennisnemen van de visie van de WHO (World Health Organization) over deze thematiek, over de Europese Unie die 'endocrine-disrupting chemicals' of EDC's in de Europese 'Green Deal' heeft opgenomen en hoe bepaalde ziekenfondsen in België (Onafhankelijke Ziekenfondsen), Frankrijk (Fédération Nationale de la Mutualité Française) en Duitsland (Sozialversicherung für Landwirtschaft, Forsten und Gartenbau) daarmee omgaan.

Zo organiseerden de Onafhankelijke Ziekenfondsen een bevraging onder hun leden waaruit blijkt dat drie op vier nog nooit gehoord heeft van hormoonverstorende stoffen. Daarnaast heeft men beeldmateriaal ontwikkeld met tips en weetjes om hormoonverstoorders te reduceren. In Frankrijk heeft men een lijst opgesteld met meer dan 400 actiepunten om mensen bewust te maken van onder meer de gevaren van hormoonverstorende stoffen. In Duitsland heeft men een ketenaanpak uitgewerkt voor landbouwers waarbij het gebruik van pesticiden en chemische stoffen zoveel mogelijk beperkt wordt.

Vanuit het beleid is er druk gewerkt aan het derde Nationaal Actieplan voor Hormoonverstoorders. De Vlaamse overheid zit mee in de werkgroep hormoonverstoring die dat plan mee helpt schrijven. Een eerste ontwerp van dat actieplan zou in het najaar van 2020 besproken zijn.

1. Welke accenten zullen door de Vlaamse overheid extra onderstreept worden in dat nationaal actieplan?
2. Welke lessen zijn er getrokken uit de vorige twee actieplannen? Graag wat duiding.
3. In hoeverre is het middenveld, zoals de Onafhankelijke Ziekenfondsen die heel wat kennis hebben, betrokken bij de opmaak van het nieuwe actieplan? Graag wat toelichting.

ZUHAL DEMIR
VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

ANTWOORD
op vraag nr. 958 van 3 mei 2021
van **ELKE SLEURS**

---

1. Humane biomonitoring (HBM) is één van de speerpunten binnen het Omgevingsbeleid. Via humane biomonitoring houden we toezicht op de blootstelling aan milieuvervuilende stoffen en de mogelijke gezondheidseffecten daarvan bij de bevolking. Dit instrument laat toe om de effecten van het beleid in kaart te brengen. Zo kunnen we vaststellen dat de blootstelling aan een aantal hormoonverstorende stoffen de laatste 20 jaar is afgenomen. Daarnaast kunnen door humane biomonitoring ook nieuwe aandachtspunten voor het beleid geïdentificeerd worden, op basis waarvan dan gepaste beleidsmaatregelen worden uitgewerkt. Een concreet voorbeeld hiervan vormt het Vlaams actieplan voor perfluoralkylstoffen (PFAS).

   Vlaanderen hecht belang aan het afstemmen met, en het sturen van Europese projecten die zich richten op het uitvoeren en harmoniseren van HBM (HBM4EU en PARC). Op deze manier kunnen we Vlaamse beleidsprioriteiten laten samensporen met Europese prioritieten waardoor zowel op inhoudelijk als op financieel vlak een win-win situatie wordt gecreëerd.

   Daarnaast is ook het sensibiliseren van de bevolking over hormoonverstoorders een belangrijk punt. Vanuit het Steunpunt Milieu en Gezondheid worden de gegevens over hormoonverstoring gedeeld via de campagne "Mei Plasticvrij".

   Verder gaat op Vlaams niveau veel aandacht naar de monitoring van hormoonverstorende stoffen in afvalwater, oppervlaktewater en drinkwater. Hierbij worden vooral de micropolluenten gemeten die door het beleid (KRW, REACH, POP Verordening, drinkwaterrichtlijn…) als hormoonverstorend zijn aangeduid.

   Bovenop de stofspecifieke metingen volgt VMM ook de evoluties op het vlak van effectgericht meten. Dit is een holistische manier van meten waarbij niet de concentraties van afzonderlijke, hormoonverstorende polluenten worden gemeten maar het hormoonverstorende effect van het gehele afval- of oppervlaktewater. Met effectgerichte testen krijgt men een beter inzicht in de gecombineerde werking van alle gekende en ongekende milieugevaarlijke stoffen (vb. metabolieten) die in het milieu aanwezig zijn.

   Naast identificatie van hormoonverstoorders in water wordt ook onderzoek uitgevoerd naar aanwezigheid van hormoonverstoorders in bodemmaterialen, uitgegraven bodem en afvalstromen, alsook naar de wijze waarop deze problematiek aan de bron moet worden aangepakt. Zo werd er reeds uitgebreid onderzoek m.b.t. de aanwezigheid van PFOS uitgevoerd.

2. Het voorliggende nationale actieplan hormoonverstoring is het eerste van zijn soort. Er zijn dus geen vorige actieplannen. Wel wordt er momenteel een derde plan leefmilieu-gezondheid (NEHAP) opgemaakt. Het NEHAP vermeldt de aandachtspunten waarrond de nationale cel Leefmilieu-Gezondheid, waarin vertegenwoordigers van de administraties bevoegd voor Leefmilieu en/of Gezondheid zijn afgevaardigd, de komende 5 jaar haar werking organiseert.

3. De eerste raadpleging van stakeholders voor het peilen naar ideeën voor acties werd georganiseerd door de federale overheid. Een groot aantal organisaties uit het middenveld, met inbegrip van de Onafhankelijke Ziekenfondsen konden hierbij voorstellen voor acties aanleveren. In het najaar van 2021 zal het plan ook worden voorgelegd aan alle stakeholders via een publieke consultatie.